2024/2121

6.8.2024

Izjava o pravnih posledicah sodbe Sodišča v zadevi Komstroy in o skupnem razumevanju glede neuporabe člena 26 pogodbe o energetski listini kot podlage za arbitražne postopke znotraj EU,

KI SO JO PODALI PREDSTAVNIKI VLAD DRŽAV ČLANIC IN EVROPSKE UNIJE DNE 26. JUNIJA 2024

OB UPOŠTEVANJU Pogodbe o energetski listini, ki je bila podpisana v Lizboni 17. decembra 1994 (UL L 380, 31.12.1994, str. 24) in v imenu Evropskih skupnosti odobrena s Sklepom Sveta in Komisije 98/181/ES, ESPJ, Euratom z dne 23. septembra 1997 (UL L 69, 9.3.1998, str. 1), kakor se lahko občasno spremeni (v nadaljnjem besedilu: Pogodba o energetski listini),

OB UPOŠTEVANJU pravil običajnega mednarodnega prava, kakor so kodificirana v Dunajski konvenciji o pravu mednarodnih pogodb,

OB UPOŠTEVANJU, da članice organizacije za regionalno gospodarsko povezovanje v smislu člena 1(3) Pogodbe o energetski listini izražajo skupno razumevanje glede razlage in uporabe pogodbe v medsebojnih odnosih,

OB SKLICEVANJU na to, da odstop od Pogodbe o energetski listini ne vpliva na status pogodbenice, ki je podpisnica te izjave in ki je od Pogodbe odstopila, kot članice organizacije za regionalno gospodarsko povezovanje ter ne izključuje interesa za izražanje skupnega razumevanja glede razlage in uporabe navedene pogodbe, dokler se lahko šteje, da ima ta pravni učinek v zvezi z navedeno članico, zlasti kar zadeva člen 47(3) Pogodbe o energetski listini,

OB UPOŠTEVANJU Pogodbe o Evropski uniji (v nadaljnjem besedilu: PEU), Pogodbe o delovanju Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: PDEU), Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (v nadaljnjem besedilu: Euratom) ter splošnih načel prava Unije in prava o Euratomu,

OB UPOŠTEVANJU, da je treba sklicevanje na Evropsko unijo v tej izjavi razumeti tudi kot sklicevanje na njeno predhodnico, Evropsko gospodarsko skupnost, ter nato Evropsko skupnost, dokler je ni nadomestila Evropska unija,

OB SKLICEVANJU na dejstvo, da v skladu s sodno prakso Stalnega meddržavnega sodišča (vprašanje Jaworzina (poljsko-češkoslovaška meja), svetovalno mnenje, [1923] PCIJ, serija B št. 8, 37) in Meddržavnega sodišča (pridržki h Konvenciji o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida, svetovalno mnenje, [1951] Zbirka odločb Meddržavnega sodišča, 15, 20) pravica do verodostojne razlage pravnega pravila v zvezi z mednarodnim sporazumom pripada pogodbenicam navedenega sporazuma,

OB SKLICEVANJU na to, da so države članice Evropske unije to pravico do verodostojne razlage prava Unije in Euratoma prenesle na Sodišče Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: Sodišče), kot je pojasnilo Sodišče v sodbi z dne 30. maja 2006, Komisija/Irska (tovarna Mox), C-459/03 (ECLI:EU:C:2006:345, točke 129 do 137), v kateri je razsodilo, da se izključna pristojnost za razlago in uporabo prava Unije in Euratoma v odnosih med dvema državama članicama ali Evropsko unijo ali Euratomom in državo članico razteza na razlago in uporabo mednarodnih sporazumov, katerih pogodbenice so Evropska unija, Euratom in države članice,

OB SKLICEVANJU na to, da države članice Evropske unije v skladu s členom 344 PDEU in členom 193 Euratoma sporov v zvezi z razlago ali uporabo PEU, PDEU in Euratoma ne smejo reševati na noben drug način, kot je določen v teh členih,

OB SKLICEVANJU na to, da je Sodišče v sodbi z dne 6. marca 2018, Achmea, C-284/16 (ECLI:EU:C:2018:158), razsodilo, da je treba člena 267 in 344 PDEU razlagati tako, da nasprotujeta določbi mednarodnega sporazuma, sklenjenega med državami članicami, na podlagi katere lahko investitor iz ene od teh držav članic v primeru spora glede naložb v drugi državi članici vloži tožbo zoper to državo članico pred arbitražnim sodiščem, katerega pristojnost se je ta država članica zavezala sprejeti,

OB SKLICEVANJU na dosledno poudarjano stališče Evropske unije, da Pogodba o energetski listini ni bila namenjena uporabi v odnosih znotraj EU in da Evropska unija, Euratom in njune države članice niso imele in ne bi mogle imeti namena, da bi Pogodba o energetski listini ustvarila kakršne koli obveznosti med njimi, saj je bila izpogajana kot instrument zunanje energetske politike Evropske unije z namenom vzpostavitve okvira za sodelovanje na področju energije s tretjimi državami, medtem ko notranjo energetsko politiko Unije sestavlja izpopolnjen sistem pravil za oblikovanje notranjega trga na področju energije, ki izključno urejajo odnose med državami članicami,

OB SKLICEVANJU na to, da je Sodišče v sodbi z dne 2. septembra 2021, Komstroy, C-741/19 (ECLI:EU:C:2021:655, točka 66) (v nadaljnjem besedilu: sodba v zadevi Komstroy), potrjeni z Mnenjem Sodišča 1/20 (ECLI:EU:C:2022:485, točka 47), razsodilo, da je treba člen 26(2)(c) Pogodbe o energetski listini razlagati tako, da se ne uporablja za spore med državo članico in investitorjem iz druge države članice v zvezi z naložbo investitorja v prvi državi članici,

OB SKLICEVANJU na to, da se razlaga Pogodbe o energetski listini iz sodbe v zadevi Komstroy kot razlaga pristojnega sodišča, ki odraža splošno načelo mednarodnega javnega prava, uporablja od odobritve Pogodbe o energetski listini s strani Evropske unije, Euratoma in njunih držav članic,

OB UPOŠTEVANJU tega, da je treba člena 267 in 344 PDEU razlagati tako, da nasprotujeta razlagi člena 26 Pogodbe o energetski listini, ki omogoča, da se spori med investitorjem iz ene države članice Evropske unije in drugo državo članico Evropske unije, Evropsko unijo ali Euratomom rešujejo pred arbitražnim sodiščem (v nadaljnjem besedilu: arbitražni postopek znotraj EU), ter

OB UPOŠTEVANJU, da se lahko stranka, kadar sporov ni mogoče rešiti sporazumno, v vsakem primeru odloči, da v skladu z nacionalnim pravom spore med državo članico (oziroma, odvisno od primera, Evropsko unijo ali Euratomom) in investitorjem druge države članice predloži v reševanje pristojnim sodiščem ali upravnim sodiščem, kot to zagotavljajo splošna pravna načela in spoštovanje temeljnih pravic, ki so med drugim zapisane v Listini Evropske unije o temeljnih pravicah,

OB SKUPNEM RAZUMEVANJU, izraženem v tej izjavi, da posledično klavzule, kakršna je člen 26 Pogodbe o energetski listini, ni bilo, ni in ne bo mogoče uporabiti kot pravno podlago za arbitražni postopek, ki ga začne investitor iz ene države članice v zvezi z naložbami v drugi državi članici,

OB POTRDITVI izjave št. 17, priložene Sklepni listini medvladne konference, ki je sprejela Lizbonsko pogodbo, v kateri se opozarja, da imajo Pogodbe in pravo, ki ga je Unija sprejela na podlagi Pogodb, prednost pred pravom držav članic in da je načelo primarnosti kolizijsko pravilo v njihovih medsebojnih odnosih,

OB UPOŠTEVANJU, da se za rešitev kakršne koli kolizije pravil posledično lahko mednarodni sporazum, ki so ga sklenile države članice Evropske unije v skladu z mednarodnim pravom, v odnosih znotraj EU uporablja le, če so njegove določbe združljive s Pogodbami EU,

OB UPOŠTEVANJU, da, ker člena 26 Pogodbe o energetski listini ni mogoče uporabiti kot pravno podlago za arbitražne postopke znotraj EU, tudi člen 47(3) Pogodbe o energetski listini ne more zajemati takih postopkov in ni bilo namenjeno, da bi jih,

OB UPOŠTEVANJU, da bi, ker člena 26 Pogodbe o energetski listini ni mogoče uporabiti kot pravno podlago za arbitražne postopke znotraj EU, morale podpisnice te izjave, ki jih zadevajo arbitražni postopki znotraj EU, ki so še v reševanju, ne glede na to, ali so tožena stranka ali matična država investitorja, medsebojno sodelovati, da se zagotovi, da se zadevno arbitražno sodišče obvesti o obstoju te izjave, kar bi omogočilo ustrezno ugotovitev, da arbitražno sodišče ni pristojno,

OB UPOŠTEVANJU, da se poleg tega ne bi smel registrirati noben nov arbitražni postopek znotraj EU, in

OB STRINJANJU, da bi morale v primerih, ko je obvestilo o arbitraži kljub temu izdano, podpisnice, ki jih zadeva navedeni postopek, ne glede na to, ali so tožena stranka ali matična država investitorja, medsebojno sodelovati, da se zagotovi, da se zadevno arbitražno sodišče obvesti o obstoju te izjave, kar bi omogočilo ustrezno ugotovitev, da člena 26 Pogodbe o energetski listini ni mogoče uporabiti kot pravno podlago za tak postopek,

OB UPOŠTEVANJU, da se ne glede na navedeno poravnave in odločbe v zadevah arbitraže v zvezi z naložbami znotraj EU, ki jih ni več mogoče razglasiti za nične ali razveljaviti ter ki so bile prostovoljno izpolnjene ali pravnomočno izvršene, ne bi smele izpodbijati,

OBŽALUJOČ, da so arbitražna sodišča v arbitražnih postopkih znotraj EU, začetih na podlagi člena 26 Pogodbe o energetski listini, arbitražne odločbe že izdajala, še naprej izdajajo in bi jih še vedno lahko izdajala na način, ki je v nasprotju s pravili Evropske unije in Euratoma, tudi kakor jih razlaga Sodišče,

ter OBŽALUJOČ, da so take arbitražne odločbe predmet izvršilnih postopkov, tudi v tretjih državah, da arbitražna sodišča v nerešenih arbitražnih postopkih znotraj EU, ki naj bi temeljili na členu 26 Pogodbe o energetski listini, ne zavračajo pristojnosti in jurisdikcije ter da arbitražne institucije še naprej registrirajo nove arbitražne postopke in jih ne zavržejo kot očitno nedopustne zaradi odsotnosti privolitve v arbitražo,

OB UPOŠTEVANJU, da je zato treba izrecno in nedvoumno ponovno poudariti dosledno stališče Evropske unije, in njenih držav članic z instrumentom, ki ponovno potrjuje njihovo skupno razumevanje glede razlage in uporabe Pogodbe o energetski listini, kot jo razlaga Sodišče, kolikor zadeva arbitražne postopke znotraj EU,

OB UPOŠTEVANJU, da so v skladu s sodbo Meddržavnega sodišča z dne 5. februarja 1970, Barcelona Traction, Light and Power Company Limited (Belgija proti Španiji) (Zbirka odločb Meddržavnega sodišča, 1970, str. 3, točki 33 in 35), in kot je pojasnilo Sodišče v sodbi v zadevi Komstroy, nekatere določbe Pogodbe o energetski listini namenjene urejanju dvostranskih odnosov,

OB UPOŠTEVANJU, da se tako vsak tak instrument nanaša le na dvostranske odnose med Evropsko unijo, Euratomom oziroma njunimi državami članicami in s tem na investitorje iz navedenih pogodbenic Pogodbe o energetski listini ter da zato ta izjava zadeva le pogodbenice, ki jih zavezujejo pravila Evropske unije kot organizacij za regionalno gospodarsko povezovanje v smislu člena 1(3) Pogodbe o energetski listini, in ne vpliva na uživanje pravic, ki jih imajo druge pogodbenice Pogodbe o energetski listini na podlagi navedene pogodbe, ali na izpolnjevanje njihovih obveznosti,

OB SKLICEVANJU na to, da so Evropska unija in Euratom ter njune države članice obvestile druge pogodbenice Pogodbe o energetski listini, da nameravajo skleniti sporazum o razlagi in uporabi Pogodbe o energetski listini,

OB UPOŠTEVANJU, da Evropska unija, Euratom in njune države članice na ta način in v skladu s svojimi pravnimi obveznostmi na podlagi prava EU in Euratoma, vendar brez poseganja v svojo pravico, da v zvezi s stroški, ki so jim nastali kot toženim strankam v zvezi z arbitražnimi postopki znotraj EU, vložijo zahtevke, ki se jim zdijo primerni, zagotavljajo popolno in učinkovito spoštovanje sodbe v zadevi Komstroy, neizvršljivost obstoječih odločb, obveznost arbitražnih sodišč, da nemudoma končajo vse arbitražne postopke znotraj EU, ki so še v reševanju, ter obveznost arbitražnih institucij, da ne registrirajo nobenih nadaljnjih arbitražnih postopkov znotraj EU v skladu s svojimi pristojnostmi na podlagi člena 36(3) Konvencije ICSID in člena 12 arbitražnih pravil SCC, in obveznost arbitražnih sodišč, da razglasijo, da arbitražni postopki znotraj EU nimajo pravne podlage,

OB RAZUMEVANJU, da ta izjava zajema arbitražno reševanje sporov med investitorji in državo, ki vključujejo Evropsko unijo ali njene države članice kot stranke v sporih znotraj EU na podlagi člena 26 Pogodbe o energetski listini v skladu s katero koli arbitražno konvencijo ali sklopom pravil, vključno s Konvencijo o reševanju investicijskih sporov med državami in državljani drugih držav (Konvencija ICSID) in arbitražnimi pravili ICSID, arbitražnimi pravili arbitražnega inštituta stockholmske trgovinske zbornice (SCC), arbitražnimi pravili Komisije Združenih narodov za mednarodno trgovinsko pravo (UNCITRAL) in *ad hoc* arbitražami,

OB UPOŠTEVANJU, da nameravajo podpisnice te izjave na njeni podlagi formalizirati svoje skupno razumevanje z medsebojnim večstranskim sporazumom, o katerega besedilu so se podpisnice te izjave dogovorile in so ga parafirale v znak tega, da je stabilno, ter da si nameravajo po najboljših močeh prizadevati za to, da pravočasno deponirajo svoje listine o ratifikaciji, odobritvi ali sprejetju navedenega sporazuma,

OB UPOŠTEVANJU, da določbe te izjave ne posegajo v možnost, da Evropska komisija ali katera koli država članica vloži tožbo pri Sodišču na podlagi členov 258, 259 in 260 PDEU,

EVROPSKA UNIJA IN NJENE DRŽAVE ČLANICE (V NADALJNJEM BESEDILU: PODPISNICE) OB UPOŠTEVANJU NAVEDENEGA

IZJAVLJAJO, DA DELIJO NASLEDNJE SKUPNO RAZUMEVANJE GLEDE NEUPORABE ČLENA 26 POGODBE O ENERGETSKI LISTINI KOT PODLAGE ZA ARBITRAŽNE POSTOPKE ZNOTRAJ EU

1. **Podpisnice zaradi večje gotovosti ponovno potrjujejo svoje skupno razumevanje glede razlage in uporabe Pogodbe o energetski listini, v skladu s katerim člena 26 navedene pogodbe ni mogoče in nikoli ni bilo mogoče uporabiti kot pravno podlago za arbitražne postopke znotraj EU.**

   Navedeno skupno razumevanje temelji na naslednjih elementih prava Unije:

   i. **razlagi Sodišča Evropske unije, v skladu s katero se člen 26 Pogodbe o energetski listini ne uporablja in se nikoli ne bi smel uporabljati kot podlaga za arbitražne postopke znotraj EU, in**

   ii. **primarnosti prava Evropske unije, poudarjeni v izjavi št. 17, priloženi Sklepni listini medvladne konference, ki je sprejela Lizbonsko pogodbo, kot pravilu mednarodnega prava, ki ureja kolizijo pravil v medsebojnih odnosih, tako da se člen 26 Pogodbe o energetski listini v nobenem primeru ne uporablja in se ni mogel uporabljati kot podlaga za arbitražne postopke znotraj EU.**

2. **Podpisnice zaradi večje gotovosti ponovno potrjujejo svoje skupno razumevanje, da člen 47(3) Pogodbe o energetski listini zaradi neobstoja pravne podlage za arbitražne postopke znotraj EU na podlagi člena 26 Pogodbe o energetski listini ne more in ni nikoli mogel zajemati takih postopkov. Zato člen 47(3) Pogodbe o energetski listini ni mogel imeti pravnih učinkov v odnosih znotraj EU, če je podpisnica odstopila od Pogodbe o energetski listini pred to izjavo, niti ne bo imel pravnih učinkov v odnosih znotraj EU, če podpisnica od Pogodbe o energetski listini odstopi pozneje.**

3. **Zaradi večje gotovosti podpisnice izjavljajo, da se v skladu s skupnim razumevanjem iz odstavkov 1 in 2 in brez poseganja vanj člen 26 Pogodbe o energetski listini ne uporablja kot podlaga za arbitražne postopke znotraj EU in da s tega vidika člen 47(3) Pogodbe o energetski listini ne bo imel pravnih učinkov v odnosih znotraj EU.**

4. **Odstavki 1 do 3 ne posegajo v razlago in uporabo drugih določb Pogodbe o energetski listini, kolikor se nanašajo na odnose znotraj EU.**

Sestavljeno v Bruslju v enem izvirniku v angleškem, bolgarskem, češkem, danskem, estonskem, finskem, francoskem, grškem, hrvaškem, italijanskem, latvijskem, litovskem, madžarskem, malteškem, nemškem, nizozemskem, poljskem, portugalskem, romunskem, slovaškem, slovenskem, španskem in švedskem jeziku,

dne 26. junija 2024.